

Desigur, o bună parte din studiu va fi afectată culturii populare, materiale și spirituale, culegerea propriu-zisă neputînd singură să contureze o imagine edificatoare. Drept urmare se face o trecere în revistă a datelor folclorice și etnografice tradiționale și contemporane din acest ținut. Dumitru Pop nu numai semnalează fenomenele ci le și interpretează cu rigurozitate științifică. Vom întîlni și trăsături particulare ale culturii populare din zona Codrului dar, acestea în ansamblu nu se exprimă în afara unității culturii populare românești și, în special, a celei din Transilvania. Asemenea relații sînt frecvente în studiul introductiv.

Textele folclorice care urmează studiului, restituite în graiul informatorilor, sînt în majoritate rodul unor culegeri nemijlocite ale autorului. Din cele 500 de texte, doar 111 au alți culegători, mai precis, studenții de la Universitatea din Cluj-Napoca. Pentru a oferi cititorului și cercetătorului de specialitate un rezumat al textelor conținute în antologie înserăm mai jos genurile și speciile așa cum au fost ordonate și clasificate de Dumitru Pop: *Lirica* — cîntece de oprimare socială, amărăciune și necaz; cîntece de înstrăinare și însingurare; cîntece de cătănie și război; cîntece istorice; cîntece de leagăn; cîntece de dragoste; cîntece satirice; cîntece de lume și petrecere; strigături la joc; *Epica*: — balade; *Folclorul obiceiurilor*: — cîntece și strigături la nuntă; orații de nuntă; bocete; colinde; cîntece de colindat; mulțăminte după colindă; *Cîntece din jocurile de copii*; *Ghicatori și descîntece*.

Colecția mai cuprinde un bogat material iconografic și aparatul științific necesar: glosar, indice de informatori, indice de culegători.

„*Folclor din zona Codrului*” pe lângă valoarea sa intrinsecă este un dar prețios pe care Dumitru Pop îl face locuitorilor acestor plaiuri, el însuși fiind un fiu al acestora.

C. PARASCA

DIN TRADIȚIILE POPULARE ALE ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Editura Didactică, Budapesta, 1979.

Sub titlul de mai sus a apărut, la Budapesta (1979), un al II-lea volum privind tradițiile populare ale românilor din Ungaria, volum ce însumează trei studii mai ample (pe lângă cîteva recenzii) dedicate folclorului și etnografiei.

Primul dintre acestea aparține lui S. Domokos, cunoscut și pasionat cercetător al folclorului românilor din Ungaria, fiind destinat „Ho-

rilor morților" aparținătoare lui Teodor Sava din Micherechi. În această localitate se face deosebire între *bocet* și *hora mortului*, în sensul că bocetul este cîntat de membrii familiei dispărutului (rudenii, vecini eventual), iar hora mortului este cîntată (tradiția are cîteva decenii) de către cîntărețul satului (diacul, cantorul). Teodor Sava a învățat unele dintre aceste *hori* de la Ioan Roxin, venit în Micherechi, în 1921, din județul Bihor, cu care a cîntat împreună la biserică. Chemați împreună și pe la înmormîntări, cei doi s-au inițiat, în funcție de situație, în „compunerea” acestor „hori” ale mortului. Așa ajunge Teodor Sava la un adevărat repertoriu de „hori” destinat bărbaților, flăcăilor, soldaților, femeilor etc. El avea notate aceste creații lungi de 80—120 de versuri. Chemat la familia mortului, el se informa asupra împrejurărilor morții, culegea date despre familie, care erau apoi introduse într-o altă horă a mortului, creată în versuri, cu rime împerechiate, cîntată pe melodia monotonă a unor cîntece religioase. O parte din aceste compuneri intră în rîndul bocetelor prin circulația orală, efectuîndu-se totodată o „selecție” valorică a lor, cunoscut fiind faptul că, sub raport artistic, multe sînt deficitare. Oricum, S. Domokos are meritul de a fi salvat, prin culegere, un repertoriu al unui creator popular care azi nu mai este în viață, Teodor Sava (1888—1966).

Al doilea studiu este semnat de Alexandru Hoțopan, cercetător în domeniul etnografiei și folclorului, purtînd titlul *Din folclorul mîcherechean (despre proverbe și zicători)*. Autorul folosește o bibliografie românească în primul rînd (A. Pann, O. Bîrlea, fără a pune la contribuție și pe I. Zane) încercînd să analizeze „producția” de proverbe și zicători a unei localități din Ungaria cu populație românească. Dacă clasificarea pe care o face (a) proverbe și zicători aduse și păstrate din comoara regiunii de baștină; b) cele luate prin traducere din folclorul maghiar și c) cele cu geneză mîcherecheană) este în multe privințe discutabilă, cele mai multe proverbe avînd un caracter general românesc, nu numai bihorean; în schimb explicațiile date cu privire la geneza și funcțiile proverbelor și zicătorilor întrunesc aprecierile specialiștilor. Autorul dezvăluie o bună parte din producția folclorică a Micherechiului, evidențînd o tradiție valoroasă a gîndirii folclorice românești. Multe dintre proverbele românești au primit la Micherechi o coloratură locală, bihoreană am spune, pînă și în expresia dialectică (Ind'e dai și ind'e creapă; Cine-i mînios / Puie bîta jos), dar nu e mai puțin adevărat că se găsesc în această localitate unele proverbe specifice maghiarilor.

Al treilea studiu are un caracter de actualitate și se ocupă, sub semnătura lui Igor Grin, de *Taberele de etnografie pentru tinerii de naționalitate română din județul Bichiș (Békés) 1976—77*. Aici ar fi foarte multe de spus, dar oricum inițiativa este lăudabilă. Muzeul „Munkácsy Mihály” din Békéscsaba adună de mai mulți ani, prin elevi și studenți, dovezi de cultură materială și spirituală ale naționalităților

din Ungaria. Pentru români acțiunea este abia la început, aici au un cuvînt de spus profesorii de română care activează în localitățile cu populație românească.

Oricum, volumul de care ne ocupăm aduce o contribuție la mai buna cunoaștere între maghiari și români.

T. FILIP

ROCZNIK MUZEUM ETNOGRAFICZNEGO W KRAKOWIE

tom. VI, Kraków, 1976.

Anuarul Muzeului Etnografic al Cracoviei se constituie, ca și în celelalte numere anterioare, într-o publicație deosebit de interesantă sub aspectul problematicii, a modului de tratare și de prezentare. Cuprinsul variază datorat unor materiale diverse ca subiect nu face decît să ofere imaginea cercetărilor întreprinse de specialiștii polonezi.

După evocarea Prof. Dr. Tadeusz Seweryn (1894—1975) făcută de T. Dubowik, B. Lopuszanski, urmează studiile (unele dintre ele avînd o tematică care permite stabilirea unor analogii cu creațiile similare ale culturii populare românești) ce formează sumarul numărului actual: J. Zborowski, *Etnologie și muzeologie în regiunea Podhale*; J. Nowak, *Plutărîtul în zona Tyniec-ului în timpul primei jumătăți a secolului al XIX-lea*; K. Wolski, *Evoluția creșterii caprinelor pe teritoriul polonez*; A. Bartosz, *Studii asupra fierăriei și potcovăriei țiganilor din Spisz*, material ce surprinde mecanismul organizării, al tehnicii de lucru, al producției specifice fierarilor țigani; M. Kopacz, *Mijloace primitive de aprovizionare cu produse comestibile în satul Jurgów (Spisz-ul polonez la sfîrșitul secolului al XIX-lea și în secolul al XX-lea)*; K. Kwaśniewicz, *Obiceiurile populare în perioada Crăciunului*; J. Furdyna, *Franciszek Palka, sculptor și pictor amator din Nowy Sacz*; R. Kantor, *Probleme teoretice și practice ale tehnicii filmului aplicată la cercetările etnografice* trasează cîteva repere în ideea de a impune utilizarea filmului în cercetările de etnografie. Filmul etnografic, după opinia autorului, oferă posibilitatea unei imortalizări pe peliculă a unor fapte obiectiv și cu mari disponibilități de prelucrare științifică; J. Czajkowski, *Muzeul Etnografic al Cracoviei a organizat o cercetare pe grupe de specialiști*, este un studiu ce subliniază importanța unei cercetări întreprinse începînd cu anul 1968 prin adoptarea unui plan sistematic, de perspectivă, care includea trei modalități de investigare: 1. pe grupe compuse din mai mulți etnografi sau dintr-un specialist în istoria artei și un etnograf; 2. prin tabere cu mai mulți participanți și cu prezența unui documentarist-desenator; pătrunderea individuală.